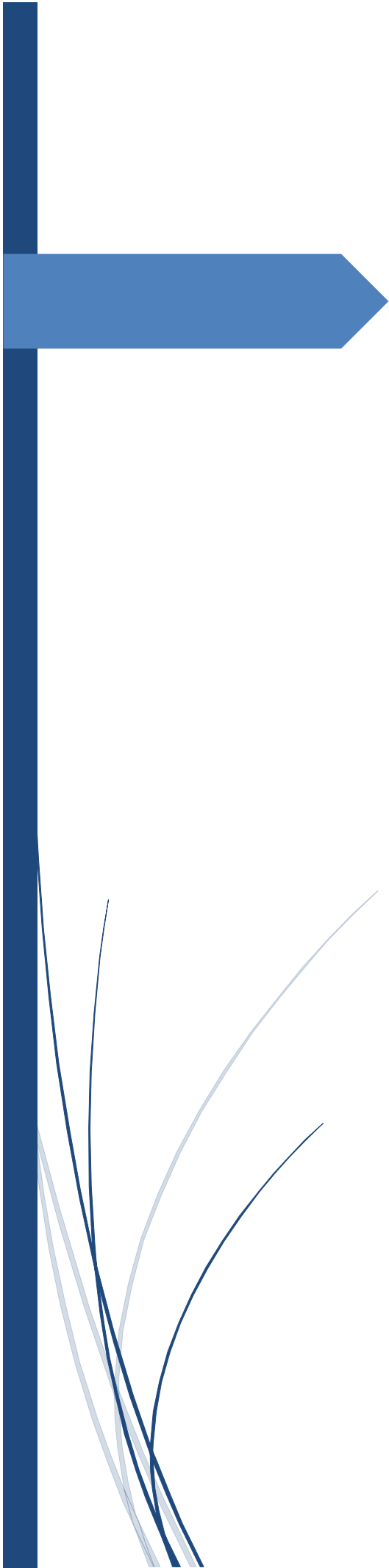

Kitaransoiton opetussuunnitelma 2023

Jokilatvan opisto

Hyväksytty Jokilatvan opiston johtokunnassa 26.6.2023, 11 §

SOITIN JA LAULUNOPETUKSEN YHTEINEN OSA

Soitin- ja laulunopetuksen yhteiset tavoitealueet

Soitinopetukselle on määritelty tavoitealueet, jotka sisältyvät yleisiin ja tasokohtaisiin osaamistavoitteisiin. Painoarvo voi vaihdella soitin- ja tasokohtaisesti. Soitinopetuksen tavoitealueet ovat: soittotekniikka, musiikin hahmottaminen, musiikin kuuntelu ja luovuus.

Soittotekniikka

Soittotekniikan harjoittelun tavoitteena on, että opiskelija hallitsee instrumentille ominaisen ja luontevan soittoasennon sekä -tekniikan.

Musiikin hahmottaminen

Musiikin hahmottamisen tavoitteena on, että opiskelija hallitsee musiikin peruselementit: melodia, rytmi, harmonia, rakenne, dynamiikka, soundi(äänenväri), terminologia.

Musiikin kuuntelu

Musiikin kuuntelun tavoitteena on tukea soitonopiskelua ja laajentaa musiikin ymmärrystä.

Luovuus

Musiikillista luovuutta tukevien sisältöjen (improvisaatio ja säveltäminen) tavoitteena on tukea opiskelijan musiikillista itseilmaisua ja muusikkoidentiteetin kehittymistä.

Arviointi

Soitin- ja laulunopetuksessa opiskelijan osaamisen arviointi perustuu opetussuunnitelmassa eri taitotasolle määriteltyihin osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Arviointiasteikko on hyväksytty/hylätty.

Arviointitapoja ovat:

- opetuksen kuluessa tapahtuva osaamisen jatkuva arviointi;
- oppimistehtävät ja oppimispäiväkirja;
- itsearviointi sekä arviointikeskustelu.

Aiempien opintojen hyväksi lukeminen ja osaamisen osoittaminen

Lähtökohtaisesti oppilas aloittaa soitinopetuksen opinnot Aloitustasolta 1. Mikäli oppilaalla on aiempia opintoja tai soitintaustaa, oppilaalle voidaan tehdä lähtötason arviointi, joka perustuu soitinkohtaisen opetussuunnitelman osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opettaja tekee arvion ja määrittelee opiskelijalle sopivan lähtötason. Lähtötasoa edeltävät tasot hyväksi luetaan opiskelijan opintoihin osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteen pohjalta.

Taso- ja päättötodistus sekä osallistumistodistus

Oppilaalle annetaan tasosuorituksesta **tasotodistus** ja koko oppimäärän suorituksesta **päättötodistus**. Todistusten sisällöissä sovelletaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän valtakunnallisten perusteiden (2017) määräyksiä. Oppilaalle annetaan pyydettyäessä **osallistumistodistus** niistä opinnoista, jotka oppilas on suorittanut, mutta eivät muodosta tämän opetussuunnitelman mukaisia kokonaisuuksia.

KITARANSOITON OPETUSSUUNNITELMA

Yleiset tavoitteet ja periaatteet

Kitaransoiton yksilöopetuksen opetussuunnitelman tarkoitus on antaa oppilaalle raamit opiskeluun, siihen kuitenkaan painostamatta. Opetussuunnitelma toimii myös työkaluna opettajalle opetuksen sisällön suunnittelussa. Opetussuunnitelman tavoitteena on herättää oppilaassa kiinnostus musiikkia ja soittamista kohtaan, kehittää kuuntelutaitoja ja itseilmaisua, vahvistaa psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä kannustaa jatkuvaan musiikin harrastamiseen.

Oppilaaksi ottaminen

Jokilatvan opiston järjestämille soittotunneille hakeutuu oppilaita eri lähtötilanteista ja ikäluokista, aina lapsista eläkeläisiin. Kitaratunneille osallistumiseen ei ole ala- tai yläikärajaa. Aiempaa kokemusta ei vaadita, eikä osallistumiseen järjestetä pääsykoetta.

Opetuksen toteuttaminen

Kitaransoiton opetus tapahtuu pääsääntöisesti yksilöopetuksena. Aloitustaso 1 voidaan tarvittaessa toteuttaa pienryhmissä.

Opetussuunnitelman rakenne ja opintojen eteneminen

Opetussuunnitelma on jaettu taitotasoihin, joissa kullekin on määritelty omat tavoitteensa. Aloitustason 1 jälkeen oppilas voi edetä opetussuunnitelman mukaisesti tai jatkaa opiskelua vapaatavoitteisesti. Opetussuunnitelma antaa oppilaalle kuitenkin mahdollisuuden tavoitteelliseen etenemiseen harrastuksessa sekä kurssien suorittamiseen osaamisperusteisesti aloitustasolta perustason kautta jatkotasolle.

Taitotasot auttavat ymmärtämään oppimisen tavoitteet ja auttavat myös arvioinnissa. Opetussuunnitelman tavoitteet ovat realistisia, käytännönläheisiä ja jokaisen oppilaan saavutettavissa. Opetuksessa korostetaan positiivista ja kannustavaa pedagogiikkaa. Soittotuntien tulee lähtökohtaisesti palvella oppilaan intressejä sekä olla hauska ja innostava kokemus. Oppilaan ja opettajan vuorovaikutus on keskeistä opintojen suunnittelussa, tavoitteiden saavuttamisessa ja arvioinnissa. Opettajan tehtävänä on ohjata, tukea ja kannustaa oppilasta soittoharrastuksen polulla.

Opetussuunnitelma etenee järjestelmällisesti sopivin askelin kohti kitaransoiton perusteiden hallintaa ja antaa oppilaalle työkalut monipuoliseen soiton harrastamiseen, itsenäiseen harjoitteluun sekä eväät jatko-opintoihin.

ALOITUSTASO

Aloitustason tavoitteet

Aloitustaso on jaettu kolmeen osaan. Yhden osan suorittamiseen varataan lähtökohtaisesti yksi lukuvuosi, mutta eteneminen tapahtuu oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Aloitustason tavoitteena on oppia tuntemaan kitaran otelautaa ensimmäisestä asemasta lähtien pieni pala kerrallaan nuoteista, tabulatuureista ja sointumerkeistä soittaen. Opettaja tutustuttaa oppilaan instrumentin soittotekniikan alkeisiin. Oppilas oppii itselleen luontevan soittotavan ja -asennon sekä omiin aikatauluihin sopivan säännöllisen harjoittelurytmin.

Aloitustaso 1

Aloitustasolla 1 opiskellaan kitaransoiton alkeita. Opettajan johdolla etsitään luonteva tapa pitää instrumenttia sylissä sekä tutustutaan apuvälineiden, mm. olkahihnan ja jalkatuen käyttöön. Opiskellaan kitaran vapaiden kielten nimet sekä virittäminen viritysmittarilla tai puhelinsovelluksella. Lisäksi harjoitellaan nuottien lukemista ja niistä soittamista kahdella ensimmäisellä kielellä helppojen kappaleiden avulla.

Aloitustaso 1 on tarkoitettu alakouluikäisille tai soittoharrastuksen vasta-aloittaneille.

Suoritus aika: Yksi lukuvuosi. Lähiopetusta 9 tuntia ja kotona tapahtuvaa harjoittelua 18 tuntia.

Opintopisteet: 1 op.

Aloitustason 1 suoritettuaan oppilas osaa:

- pitää soitinta tukevasti ja luontevasti sylissä.
- nimetä kitaran vapaat kielet.
- virittää instrumentin viritysmittarilla tai puhelinsovelluksella.
- tuottaa puhtaasti soivia ääniä otelaudalta sormilla näppäillen.
- soittaa nuoteista ensimmäisessä asemassa 1. ja 2. kielellä.

Arviointikriteerit:

- Instrumentti pysyy oppilaan sylissä, eikä valahda kesken soiton alas.
- Oppilas pystyy luettelemaan vapaat kielet ulkoa esim. lorua käyttäen.
- Oppilas saa itsenäisesti kitaran vireeseen.
- Oppilas pystyy soittamaan kappaleen tempossa alusta loppuun (*Ohjelmistoesimerkkejä: Oodi ilolle, Ukko Nooa*).
- Oppilas tunnistaa sävelet nuottiviivastolta sekä kitaran otelaudalta.

Aloitustaso 2

Aloitustasolla 2 jatketaan kitaransoiton alkeiden opiskelua ja kerrataan jo opittuja taitoja. Harjoitellaan säveliä kolmannelta ja neljänneltä kieleltä ja opiskellaan tunnistamaan ne sekä nuottiviivastolta että otelaudalta. Tutustutaan uusiin aika-arvoihin ja ääneen laskemiseen. Opiskellaan tulkitsemaan otelautadiagrammia, eli sointutaulukkoa ja soittamaan sointuja yläkielillä.

Aloitustaso 2 on tarkoitettu alakouluikäisille tai soittoharrastuksen vasta-aloittaneille.

Suoritus aika: Yksi lukuvuosi. Lähiopetusta 18 tuntia ja kotona tapahtuvaa harjoittelua 36 tuntia.

Opintopisteet: 2 op.

Aloitustason 2 suoritettuaan oppilas osaa:

- soittaa nuoteista 1.-4. kielillä ensimmäisessä asemassa.
- perusaika-arvojen lisäksi pisteellisen puolinuotin, yhdyskaaren ja kohotahdin.
- tulkita sointutaulukkoa.
- soittaa helpoimpia sointuja puhtaasti yläkielillä.
- laskea ääneen soittaessa.

Arviointikriteerit:

- Oppilas tunnistaa sävelet nuottiviivastolta sekä kitaran otelaudalta.
- Oppilas pystyy soittamaan kappaleen tempossa alusta loppuun (*Ohjelmistoesimerkkejä: Tom Dooley, Aura Lee*).
- Oppilas saa katsottua sointutaulukosta oikeat sävelet, sormituksen ja kielletyt kielet.
- Oppilas saa helpoimmat soinnut soimaan yläkielillä.
- Oppilas pystyy laskemaan ääneen helppoa kappaletta soittaessa.

Aloitustaso 3

Aloitustasolla 3 jatketaan kitaransoiton alkeiden opiskelua ja kerrataan jo opittuja taitoja sekä perehdytään aiempaa monipuolisemmin soittimen perustekniikkaan. Harjoitellaan säveliä kaikilta kieliltä ensimmäisessä asemassa ja opiskellaan tunnistamaan ne sekä nuottiviivastolta että otelaudalta. Tutustutaan säestämisen alkeisiin helppoja avosointuja käyttäen. Soitetaan yksinkertaisia riffejä tabulatuureista.

Aloitustaso 3 on tarkoitettu alakouluikäisille tai soittoharrastuksen vasta-aloittaneille.

Suoritus aika: Yksi lukuvuosi. Lähiopetusta 18 tuntia ja kotona tapahtuvaa harjoittelua 36 tuntia.

Opintopisteet: 2 op.

Aloitustason 3 suoritettuaan oppilas osaa:

- 1.-6. kielten sävelet ensimmäisessä asemassa.
- C-duuriasteikon ensimmäisessä asemassa ulkoa.
- 1/8 nuotin, ylennysmerkkien (fis, cis) ja kertausmerkin käytön.
- yleisimmät avosoinnut ulkoa.
- säestää avosoinnuilla vuorolyönnin (ns. harjauskomppi).
- soittaa tabulatuureista helpon riffin tai melodian (*Ohjelmisto esimerkkejä: Smoke on the water, James Bond theme*).

Arviointikriteerit:

- Oppilas tunnistaa sävelet nuottiviivastolta sekä kitaran otelaudalta ensimmäisessä asemassa.
- Oppilas soittaa sujuvasti C-duuriasteikon ensimmäisessä asemassa.
- Oppilas pystyy soittamaan kappaleen tempossa alusta loppuun (*ohjelmisto esimerkkejä: Jaakkokulta, Menuetti G-duurissa/Bach*).
- Oppilas osaa ulkoa yleisimmät avosoinnut (*esim. Am, C, Dm, Em, F, G*).
- Oppilas osaa säestää yksinkertaisella harjauskompilla C- ja G-sointuja.
- Oppilas osaa lukea tabulatuureja sekä pystyy käyttämään niitä muistin tukena.

PERUSTASO

Perustason tavoitteet

Perustaso on aloitustason lailla jaettu kolmeen lähtökohtaisesti yhden lukuvuoden mittaiseen osioon. Perustason tavoitteena on laajentaa sekä monipuolistaa kitaran otelaudan tuntemusta ensimmäisestä asemasta eteenpäin nuoteista, tabulatuureista, sointumerkeistä ja korvakuulolta soittaen sekä tutustuttaa oppilas musiikin termistöön ja ilmiöihin käytännön esimerkkien kautta. Perustasolla tutkitaan soittoasentoa ja soittotekniikkaa ergonomian kautta: oppilas oppii harjoittelemaan ja soittamaan rennosti itseään vahingoittamatta. Opettajan johdolla tutustutaan yhtyesoittoon/yhdessä soittamiseen, kuuntelemiseen ja improvisointiin.

Perustaso 1

Perustasolla 1 tutustutaan viidennen ja kuudennen kielen säveliin koko otelaudan pituudelta sekä opetellaan voimasointujen löytäminen kyseisiltä kieliltä. Jatketaan jo opittujen avosointujen harjoittelamista sormilla sekä plektralla näppäillen. Tutustutaan pentatoniseen molliasteikkoon. Laajennetaan asteikko- ja sävellajitietämystä C -duurista G -duuriin ja näiden rinnakkaismolleihin.

Perustaso 1 on tarkoitettu yläkouluikäisille tai aloitustason suorittaneille.

Suoritus aika: Yksi lukuvuosi. Lähiopetusta 18 tuntia ja kotona tapahtuvaa harjoittelua 36 tuntia.

Opintopisteet: 2 op.

Perustason 1 suoritettuaan oppilas osaa:

- 5. ja 6. kielen juurisävelet.
- voimasoinnun (kvintti- ja kvartti-intervallit).
- soittaa avosointuja näppäillen.
- C-Am, G-Em asteikot ensimmäisestä asemasta.
- Am pentatonisen asteikon yhdestä asemasta.

Arviointikriteerit:

- Oppilas osaa ulkoa 5. ja 6. kielen juurisävelet.
- Oppilas osaa muodostaa voimasoinnun annetusta sävelestä.
- Oppilas osaa näppäillä avosointuja puhtaasti (*Ohjelmistoesimerkki: House of the Rising Run*).
- Oppilas osaa ulkoa C-Am ja G-Em asteikot ensimmäisestä asemasta.
- Oppilas osaa Am pentatonisen asteikon viidennestä asemasta.

Perustaso 2

Perustasolla 2 jatketaan viidennen ja kuudennen kielen sävelten opettelua tutustumalla barré-sointuihin. Opetellaan etsimään juurisävelet myös koko otelaudalta ja kaikilta kieliltä. Laajennetaan asteikkotuntemusta tutkimalla asteikkojen rakenteita sekä teoriassa että soittaen. Opetellaan uusia rytmejä kompaten ja sooloillen. Tutustutaan improvisoinnin alkeisiin pentatonisen asteikon avulla.

Perustaso 2 on tarkoitettu yläkouluikäisille tai perustason 1 suorittaneille.

Suoritus aika: Yksi lukuvuosi. Lähiopetusta 18 tuntia ja kotona tapahtuvaa harjoittelua 36 tuntia.

Opintopisteet: 2 op.

Toisen perustason suoritettuaan oppilas osaa:

- soittaa barré-soinnut mollissa ja duurissa 5. ja 6. kieleltä.
- improvisoida pentatonisen asteikon avulla.
- etsiä kaikki sävelet otelaudalta.
- duuri- ja molliasteikot yhdellä kielellä (kaava).
- oktaavi- ja terssi-intervallit.
- lukea ja soittaa 1/16 nuotteja sekä 1/8 trioleita sisältävää materiaalia.

Arviointikriteerit:

- Oppilas osaa soittaa 5. ja 6. kielen barré-soinnut puhtaasti.
- Oppilas saa tuotettua ääniä improvisoiden pentatonisella asteikolla.
- Oppilas löytää kaikki sävelet otelaudalta esim. oktaavien avulla.
- Oppilas osaa soittaa duuri- ja molliasteikon yhdellä kielellä.
- Oppilas löytää oktaavi- ja terssi-intervallit annetusta sävelestä.
- Oppilas osaa 1/16 sekä 1/8 triolirytmien (*esim. rytmipyramidi*).

Perustaso 3

Perustasolla 3 laajennetaan otelaudan tuntemusta tutustuen kolmisointujen muodostamiseen sekä sointuasteajatteluun. Opetellaan löytämään CAGED-järjestelmän avulla sekä capoa käyttäen tuttuja muotoja eri kohdista otelautaa. Kehitetään improvisointitaitoja mm. asteikkosekvenssejä harjoittelemalla ja kielten venytystä kokeilemalla. Opetellaan tekemään soittimeen perussäädöt.

Perustason 3 on tarkoitettu yläkouluikäisille tai perustason 2 suorittaneille.

Suoritus aika: Yksi lukuvuosi. Lähiopetusta 18 tuntia ja kotona tapahtuvaa harjoittelua 36 tuntia.

Opintopisteet: 2 op.

Perustason 3 suoritettuaan oppilas osaa:

- muodostaa kolmisoinnut (duuri, molli, vähennetty ja ylinouseva).
- I, IV ja V -sointuasteet duurissa ja mollissa.
- CAGED-järjestelmän perusteet ja capon käytön.
- venyttää puoli- ja kokosävelaskeleet punomattomilla kielillä.
- tehdä soittimeen perussäädöt ja vaihtaa kielet.

Arviointikriteerit:

- Oppilas osaa muodostaa kolmisoinnun annetuilta kieliryhmiltä.
- Oppilas osaa soittaa I, IV ja V -sointuasteet duurissa ja mollissa annetusta sävellajista.
- Oppilas osaa CAGED-järjestelmän perusteet ja capon käytön.
- Oppilas osaa venyttää puoli- ja kokosävelaskeleet punomattomilla kielillä.
- Oppilas osaa tehdä soittimeen perussäädöt ja vaihtaa kielet.

JATKOTASO

Jatkotason tavoitteet

Jatkotasoa ei ole jaettu osiin, vaan se on yksi laajempi kokonaisuus, joka suoritetaan lähiopetuksen tuntimäärästä riippuen 1-2 lukukaudessa. Jatkotason tavoitteena on kerrata, syventää ja soveltaa jo opittuja asioita sekä antaa oppilaalle työkalut monipuolisen soiton harrastamisen ja itsenäisen harjoittelun jatkamiseen. Jatkotasolla laajennetaan otelaudan tuntemusta, opetellaan uusia sointuja ja niiden pohjalta asteikoita sekä eri musiikkityyleissä säestämistä ja improvisointia. Jatkotasolla oppilas pohtii yhdessä opettajan kanssa, minkälaisia tietoja ja taitoja tarvitaan mahdollisia jatko-opintoja varten.

Jatkotaso

Jatkotasolla syvennetään jo opittuja tietoja ja taitoja sekä tutustaan uusiin ilmiöihin ja musiikkityyleihin, mm. bluesiin, jazziin, folk-musiikkiin sekä näissä tarvittaviin työkaluihin. Tutkitaan lähemmin kitaran soundia, vahvistimia ja efektejä. Paneudutaan yhdessä soittamiseen ja hyvään rytmiikkaan, eli timeen metronomin sekä taustanauhojen kanssa. Opetellaan asteikkojen soundeja, eli moodeja ja tutkitaan niiden yhteyttä sointuihin. Opetellaan kolmisointujen käännökset sekä niiden käyttö.

Jatkotaso on tarkoitettu toisen asteen opiskelijoille tai aloitus- ja perustasot suorittaneille.

Suoritus aika: Yksi lukuvuosi. Lähiopetusta 27 tuntia ja kotona tapahtuvaa harjoittelua 54 tuntia.

Opintopisteet: 3 op.

Jatkotason suoritettuaan oppilas osaa:

- nelisointujen peruskäännökset.
- kolmisoinnut ja niiden käännökset.
- blueskaavan sekä improvisoida blues-asteikolla.
- säestää solistia (*toista kitaristia tai laulajaa*).
- säätää vahvistimesta tyylimukaisen soundin ja tilanteen vaatiman äänenvoimakkuuden.

Arviointikriteerit:

- Oppilas osaa säestää helpon kappaleen, joka sisältää myös nelisointuja (*ohjelmistoesimerkkejä: Fly Me to the Moon*).
- Oppilas osaa soittaa reaalisointumerkeistä oikean käännöksen.
- Oppilas osaa ulkoa blueskaavan sekä improvisoida yksinkertaisia blues- fraaseja taustanauhan mukana.
- Oppilas kykenee säestämään solistia (*toista kitaristia tai laulajaa*).
- Oppilas osaa säätää vahvistimesta tyylimukaisen soundin ja tilanteen vaatiman äänenvoimakkuuden.

SUORITUSTAULUKKO

TASO		SUORITUS-AIKA	TYÖ-MÄÄRÄ	OP.*	OSAAMISTAVOITTEET
Aloitustaso	Aloitustaso 1	1 lv.	9 + 18 h yht. 27 h	1	Aloitustaso 1 suoritettuaan opiskelija osaa: - pitää soitinta tukevasti ja luontevasti sylissä - nimetä kitaran vapaat kielet - virittää instrumentin viritysmittarilla tai puhelinsovelluksella - tuottaa puhtaasti soivia ääniä otelaudalta sormilla näppäillen - soittaa nuoteista ensimmäisessä asemassa 1. ja 2. kielellä.
	Aloitustaso 2	1 lv.	18 + 36 h yht. 54 h	2	Aloitustaso 2 suoritettuaan oppilas osaa: - soittaa nuoteista 1.-4. kielillä ensimmäisessä asemassa - perusaika-arvojen lisäksi pisteellisen puolinuotin, yhdyskaaren ja kohotahdin - tulkita sointutaulukkoa - soittaa helpoimpia sointuja puhtaasti yläkielillä - laskea ääneen soittaessa.
	Aloitustaso 2	1 lv.	18 + 36 h yht. 54 h	2	Aloitustaso 3 suoritettuaan oppilas osaa: - 1.-6. kielten sävelet ensimmäisessä asemassa - C-duuriasteikon ensimmäisessä asemassa ulkoa - 1/8 nuotin, ylennysmerkkien (fis, cis) ja kertausm:n käytön - yleisimmät avosoinnut ulkoa - säästää avosoinnuilla vuorolyönnin (ns. harjauskomppi) - soittaa tabulatuureista helpon riffin tai melodian (<i>Ohjelmistoesimerkkejä: Smoke on the Water, James Bond theme</i>).
Perustaso	Perustaso 1	1 lv.	18 + 36 h yht. 54 h	2	Perustaso 1 suoritettuaan oppilas osaa: - 5. ja 6. kielen juurisävelet - voimasoinnun (kvintti- ja kvartti-intervallit) - soittaa avosointuja näppäillen - C-Am, G-Em asteikot ensimmäisestä asemasta - Am pentatonisen asteikon yhdestä asemasta.
	Perustaso 2	1 lv.	18 + 36 h yht. 54 h	2	Perustaso 2 suoritettuaan oppilas osaa: - soittaa barré-soinnut mollissa ja duurissa 5. ja 6. kieleltä - improvisoida pentatonisen asteikon avulla - etsiä kaikki sävelet otelaudalta - duuri- ja molliasteikot yhdellä kielellä (kaava) - oktaavi- ja terssi-intervallit - lukea ja soittaa 1/16 nuotteja sekä 1/8 trioleita sisältävää materiaalia.
	Perustaso 3	1 lv.	18 + 36 h yht. 54 h	2	Perustaso 3 suoritettuaan oppilas osaa: - muodostaa kolmisoinnut (duuri, molli, vähennetty ja ylinouseva) - I, IV ja V -sointuasteet duurissa ja mollissa - CAGED-järjestelmän perusteet ja capon käytön - venyttää ½- ja kokosävelaskeleet punomattomilla kielillä - tehdä soittimeen perussäädöt ja vaihtaa kielet.
Jatkotaso		1 lv.	27 + 54h yht. 81 h	3	Jatkotason suoritettuaan oppilas osaa: - nelisointujen peruskäännökset - kolmisoinnut ja niiden käännökset - blueskaavan sekä improvisoida blues-asteikolla - säästää solistia (<i>toista kitaristia tai laulajaa</i>) - säätää vahvistimesta tyylinmukaisen soundin ja tilanteen vaatiman äänenvoimakkuuden.
Yhteensä		7 lukuvuotta Opetus 126 h Oma työ 252 h Yhteensä 378 h		14	

* Opintopisteet, 27 h = 1 op.